

Saa har Regeringen nu forelagt dette Forslag, og det er betydelig ringere end Folketingets Forslag; det indskrænker Kommunalbestyrelsens Ret til at bidrage til Skolebespisningen til de Tilfælde, hvor der af private bidrages til dette Formaals Fremme. Man lægger med andre Ord Hovedvægten paa det private Initiativ, skønt det en Gang har vist sig, at dette ikke kan løse denne Opgave paa en tilfredsstillende Maade, i alt Fald ikke for større Byers Vedkommende. Naar Regeringen er gaaet til at reducere Folketingets oprindelige Forslag saa betydeligt som sket er, er det formodentlig af Hensyn til dette Lovforslags Skæbne i Landstinget. Man mener maaske med Rette at kunne komme gennem Tinget her med Forslaget i den nuværende Form, og det kan maaske være klogt, men paa den anden Side synes jeg dog, at det, naar Regeringen paatager sig den Opgave at søge at finde en Løsning paa et saa stort Spørgsmaal, som Skolebespisningen virkelig er nu for Tiden, ikke alene er nok, at Regeringen faar et Forslag gennemført, men at det ogsaa var særdeles ønskeligt, at dette Forslag fik et saadant Indhold, at det virkelig ogsaa opfyldte den Bestemmelse, det tilsigter. Det foreliggende Forslags væsentligste Bestemmelse er, at man ikke vil betragte som Fattighjælp de Maaltider Mad, som kan uddeles fra de forskellige Skoler, hvor Kommunerne have ydet deres Bidrag dertil. Det er naturligvis et lille Fremskridt, vel særlig for Landsognenes Vedkommende, hvorimod det vel neppe har mere end formel Betydning for Kjøbenhavn og de større Byer, idet det i Kjøbenhavn i mange Aar har været almindelig Praksis, at der har fundet Skolebespisning Sted, uden at dennes Modtagelse har haft til Følge, at Forsørgerne derved ere komne ind under det almindelige Fattigvæsen. Saa selve det Fremskridt, der ligger i Lovforslaget, er, naar man ser hen paa den store Opgave, som Lovforslagets Titel peger paa, meget lille. Men det er vel, som sagt, af Hensyn til at faa Sagen igennem her i Landstinget, at man ikke gaar videre. Landstinget har jo ikke hidtil stillet sig velvillig over for Lovforslag, som indeholde særlig humane Krav. Landstinget er ganske sikkert en Institution, som skal staa som et Bolværk for Konservatismen og den konservative Sag, men jeg antager dog, at Landstinget meget godt kunde opfylde denne Bestemmelse og samtidig gennemføre og støtte humane Bestræbelser. Jeg kan ikke tænke mig, at det

ikke skulde kunne forliges at være konservativ og søge at støtte Bestræbelser, der gaa i human Retning. Men det synes ganske sikkert, naar man ser tilbage paa adskillige Forslag, som have været fremme her i Landstinget og som have haft til Formaal at indføre humane Foranstaltninger særlig for de smaa og fattige i Samfundet, som om den Opfattelse har gjort sig gældende i Landstinget, at man ikke har ment at kunne forene den Opgave at bevare den konservative Stilling og samtidig at fremme humane Foranstaltninger. Det Syn, som har gjort sig gældende i Landstinget, og som for øvrigt ogsaa kom frem fra den højtærede Kultusminister i Dag, gik ud paa, at man skal være forsigtig med at paabyde det som en Pligt for Kommunerne at sørge for Skolebørns Bespisning, og at man skulde være forsigtig med det, fordi man derved let borttog Ansvarret for Forældrene med Hensyn til den Forsørgelsespligt, de have. Det er i Grunden den Opfattelse, der ligger til Grund for Vægningen ved at gaa i den Retning, som er antydet i Forslaget fra mine Partifællers Side, og for øvrigt fra en Del af de Mennesker, der beskæftige sig med disse filantropiske Spørgsmaal. Man frygter for at svække Ansvarsfølelsen hos Forældrene lige over for deres Børn. Jeg tror nu, at denne Opfattelse i højere Grad kunde være paa sin Plads for en Menneskealder siden, da Forholdene vare anderledes, end de ere nu, den Gang, da vore industrielle Forhold og Produktionsforholdene i Samfundet i det hele vare saaledes, at hele Virksomheden kredsedde om Hjemmene, saa at Hjemmene bleve bevarede og ingen Skade led tiltrods for den Virksomhed, Forældrene maatte udøve. Men nu i den sidste Menneskealder er der sket en meget stor Forandring, en hel Omvæltning i vore Produktionsforhold, en Omvæltning, der gaar i Retning af stadig at drage Kræfterne fra Hjemmene til Fabrikkerne. Det er ikke alene Mandens Kraft, der bliver anvendt i Fabrikkerne, men ogsaa Konens og Børnens drages bort fra Hjemmene. Følgen heraf er, at Hjemmene forandre Karakter, de ere ikke mere, hvad de have været i tidligere Tid; det Begreb, man forstod ved et Hjem, er saa godt som ophævet nu i de Befolkningslag, som maa udøve deres Virksomhed i Fabrikkerne, baade for Mandens og Konens Vedkommende. Hvem er det, der lider under disse forandrede Forhold? I første Linie og i højeste Grad selvfølgelig Børnene. Naar Forældrene ere fra